

Molekulārā epidemioloģija ērcu pārnēsāto slimību diagnostikā Latvijā no 2014. līdz 2015. gadam: Laimas slimība, ērcu encefalīts, ērlihioze, anaplazma

Oksana Savicka, Aleksandrs Drabovičs,
Jeļena Storoženko, Baiba Rozentāle, Antra Bormane¹,
Irina Lucenko¹, Jurijs Perevoščikovs¹

Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca,
stacionārs "Latvijas Infektoloģijas centrs"

¹ Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC), Infekcijas slimību
uzraudzības un imunizācijas nodaļa, Latvija

Ievads. *Ixodes* ērces Latvijā pārnēsā vairākus cilvēku infekcijas slimību ierosinātājus – *Borrelia burgdorferi*, ērcu encefalīta vīrusu, *Anaplasma phagocytophilum* un *Ehrlichia muris*. Pēc SPKC datiem zināms, ka 2012. gadā tika reģistrēti 724 Laimas slimības gadījumi, 376 ērcu encefalīta un 26 ērlihiozes gadījumi. Savukārt 2013. gadā tika reģistrēti 454 Laimas slimības gadījumi, 265 ērcu encefalīta un 14 ērlihiozes gadījumi, 2014. gadā – 469 Laimas slimības, 173 ērcu encefalīta un 13 ērlihiozes gadījumi. 2015. gadā atzīmēti 495 Laimas slimības gadījumi, 169 ērcu encefalīta un 41 ērlihiozes gadījums.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Noteikt četru patogēnu (borēliju, ērcu encefalīta vīrusu, ērlihiju, anaplazmu) izplatību dabā savāktās ērcēs, izmantojot polimerāzes ķēdes reakciju reālajā laikā. Ērcu monitorings tika veikts 2014.–2015. gadā to aktivitātes sezonas laikā – no aprīļa līdz oktobrim – Mežaparkā, Jaunciemā, Lapmežciemā, Ķemeru apkārtnē, Saikavas apkārtnē, Liksnas, Naujienas un Jersikas pagastā, kā arī Tīreļu mežniecībā. *B. burgdorferi* DNS tika noteikta atsevišķās ērcēs, bet *A. phagocytophilum* DNS, ērcu encefalīta RNS, *Ehrlichia spp.* DNS tika meklētas ērcu pūlos (pieci pieaugušie īpatņi vai 10 nimfas katrā pūlā).

Rezultāti. Latvijā epidemioloģiska nozīme ir divām ērcu sugām – ganību ērci *Ixodes ricinus*, kas izplatīta visā valsts teritorijā, bet mazāk – austrumdaļā, kur dominē taigas ērces *Ixodes persulcatus*. 2014. gadā tika pārbaudītas 100 ērces, meklējot tajās *B. burgdorferi* DNS, un 100 ērcu pūli, kuros meklēja *A. phagocytophilum* DNS, ērcu encefalīta RNS, kā arī – 75 pūli, kuros raudzījās, vai nav *E. muris* DNS. *B. burgdorferi* DNS pozitīvas bija 33/100 ērces. Tās tika atrastas Liksnas pagastā 2/33, Jersikas pagastā 2/33, Lapmežciemā 3/33, Tīreļos 12/33, Saikavas apkārtnē 6/33, Ķemeros 6/33, Mežaparkā 2/33. *A. phagocytophilum* DNS pozitīvi ērcu pūli tika atrasti 6/100: Jersikas pagastā 1/6, Lapmežciemā 1/6, Tīreļos 1/6, Mežaparkā 3/6. Ērcu encefalīta RNS pozitīvi ērcu pūli bija 3/100, visi tika atrasti Lapmežciemā 3/3. *E. muris* DNS pozitīvi ērcu pūli tika konstatēti 8/75, kas tika atrasti Jersikas pagastā 3/8, Saikavas apkārtnē 5/8, Mežaparkā 1/8.

2015. gadā 98 ērces tika izmeklētas, lai noteiktu tajās *B. burgdorferi* DNS, 92 pūlos meklēja *A. phagocytophilum* DNS, ērcu encefalīta RNS un *E. muris* DNS. *B. burgdorferi* DNS konstatēta 39/98 ērcēm: tās tika atrastas Jersikas pagastā 2/39, Lapmežciemā 11/39, Tīreļos 1/39, Saikavas apkārtnē 14/39, Ķemeros 2/39, Mežaparkā 8/39, Jaunciemā 1/39. *A. phagocytophilum* DNS pozitīvi ērcu pūli bija 8/92: tie tika atrasti Lapmežciemā 3/8 un Mežaparkā 5/8. Ērcu encefalīta RNS pozitīvi ērcu pūli bija 2/92: tie atrasti Tīreļos 1/2 un Ķemeru apkārtnē 1/2. *E. muris* DNS pozitīvi ērcu pūli konstatēti 18/92, tika konstatēti Lapmežciemā 3/18, Jersikas pagastā 3/18, Saikavas apkārtnē 10/18 un Mežaparkā 2/18.

Secinājumi. Pēdējos četros gados reģistrēto saslimšanas ar ērcu encefalītu gadījumu skaits Latvijā samazinājās, savukārt saslimšanai ar Laimas slimību 2014. un 2015. gadā tika konstatēta pieauguma tendence. No 2012. līdz 2014. gadam bija vērojams *Ixodes* ērcu, īpaši ganību ērcu, aktivitātes kritums, tomēr 2015. gadā ērcu aktivitāte palielinājās. Laboratoriskos izmeklējumos tika noteikta samērā reta ērcu encefalīta RNS klātbūtne ērcu pūlos (2014. g. – 3%, 2015. g. – 2,1%), *B. burgdorferi* DNS pozitīvo ērcu īpatsvars īpaši pieaudzis pēdējā gadā (2014. g. – 33%, 2015. g. – 39%). 2015. gadā pieaugusi ērlihiju izplatība ērcu pūlos (2014. g. – 10,6%, 2015. g. – 19,5%) un ievērojami pieaudzis ērlihiozes gadījumu skaits. *A. phagocytophilum* DNS izplatība ērcu pūlos arī paaugstinājusies (2014. g. – 6%, 2015. g. – 8,6%).